

Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Argeș (sec. XIV — 1848). Cu o introducere, indicații bibliografice, repertoriu cronologic, note explicative, anexe și indici de Constantin Bălan, Editura Academiei Române, București, 1994, 645 p.

Publicarea izvoarelor istorice continuă să rămână preocuparea oricărei istoriografii. Reconstituiri istorice și interpretarea fenomenelor și proceselor derulate în trecutul societății umane solicită în continuare informație, lărgirea bazei documentare a cercetării, introducerea de noi surse istorice apte pentru aceasta.

Una din categoriile de izvoare istorice care oferă informații dintre cele mai importante pentru perioade de timp când scrisul era relativ puțin răspândit este reprezentată de inscripții. Redate pe material subiacent tare, textele epigrafice au rezistat condițiilor de mediu de regulă precare și împrejurărilor istorice care au atentat la integritatea lor, păstrându-se până astăzi. Calitatea lor derivă și din caracterul explicit al informației istorice pe care o oferă cercetătorului, la care se adaugă reprezentările istorico-artistice care formează monumentele epigrafice.

Preocupările de adunare a inscripțiilor, de întocmire și publicare a corpusurilor de inscripții sunt mai vechi în istoriografia română, însă abia cercetarea în echipă a publicațiilor anterioare și investigarea la teren din deceniile postbelice au făcut posibilă apariția primelor volume din asemenea corpusuri. Începutul s-a realizat prin colecția *Inscripțiile medievale ale României*, volumul I publicat în 1965 la Editura Academiei, înmânunchiind 1250 inscripții păstrate în *Orașul București*. Un deceniu mai târziu se deschidea corpusul *Inscripțiile antice din Dacia și Scythia Minor*, organizat pe două serii, din care au apărut până acum două volume.

Să menționăm deopotrivă volumul întocmit de Emilian Popescu, *Inscripțiile grecești și latine din secolele IV—XIII descoperite în România*, apărut în 1976, deosebit de util cercetărilor istorice asupra acestei perioade.

Corpusul de inscripții medievale din România este continuat acum prin publicarea în Editura Academiei Române sub auspiciile Institutului de istorie „N. Iorga” din București a volumului *Inscripții medievale și moderne din epoca modernă a României. Județul istoric Argeș (sec. XIV — 1848)*. Față de limita cronologică stabilită inițial (vezi volumul din 1965, *Orașul București, 1395—1800*), acum aceasta este deplasată la 1848, fiind astfel inclus un prețios material epigrafic din prima parte a epocii moderne românești; material util cercetărilor de istorie locală și zonală. Reluarea după trei decenii a publicării corpusului de inscripții medievale (acum și moderne) constituie rodul cercetărilor lui Constantin Bălan, care a contribuit la depistarea inscripțiilor din județele statului Țării Românești.

Volumul apărut în 1994 include circa 1200 inscripții adunate din aprox. 220 biserici, muzee și situri istorice aflate în 166 de localități din vechiul județ Argeș. La rândul lor, aceste inscripții, după cum precizează editorul, fac parte dintr-un lot de aprox. 6000 de inscripții depistate și adunate începând din 1959 provenind din județele Olteniei și din unele din Muntenia (Argeș, Muscel, Olt, Romanați, Vâlcea). Un corpus epigrafic de proporții este în desfășurare deci, el venind să ofere cercetărilor istorice un material informațional divers: el privește în primul rând istoria culturală și religioasă, istoria artei (a arhitecturii și picturii), precum și istoria socio-economică, a populației, anumite aspecte politico-instituționale din cuprinsul Țării Românești. Realitățile din teren, din localitățile și județele muntene și oltene vor putea fi de acum mai bine cunoscute prin informația din sursele lapidare publicată cu acest volum.

Corpusul urmează practica grupării inscripțiilor după criteriul teritorial, după orașul București urmând județele istorice ale țării. Epigrafele medievale și moderne depistate și incluse în volum sunt dispuse pe trei categorii: cele *autentice*, apoi *îndoelnicele* și *falsurile*, în interior localitățile de proveniență fiind ordonate alfabetic. *Repertoriul cronologic* al inscripțiilor dat după *Introducerea* editorului și

Bibilografie facilitează consultarea volumului. Indicii volumului (nume de locuri, persoane și materii existente în inscripții) de la finele volumului ordonează — spre ușurința cercetătorului — imensul material informațional aflat în cuprinsul inscripțiilor ce se publică.

Importanța surselor lapidare din acest volum rezidă și în faptul că județul istoric Argeș e situat într-o zonă mai ferită de calamitățile istoriei, aici aflându-se, în alt rând, Curtea de Argeș cu ctitoriile domnești și numeroasele monumente istorico-bisericești înzestrate cu inscripțiile de întemeiere. Astfel, cel mai vechi text epigrafic e grafitul de la Biserica Domnească din Curtea de Argeș consemnând știrea morții la Câmpulung a marelui Basarab voievod în 1351—1352 (p. 249—250). Alte trei grafite din sec. XIV provin din același loc, precum și inscripțiile de pe pietrele de mormânt și cele la portretele ctitorilor din bisericile argeșene.

Variatatea materialului informațional, utilitatea lui pentru reconstituirile istorice, notele explicative, indicațiile bibliografice, anexele și indicii întocmiți de Constantin Bălan, căruia trebuie să-i fim recunoscători pentru imensul travaliu care a făcut posibilă apariția acestui volum din corpusul de inscripții ale României, reprezintă, fără îndoială, o deplină reușită din domeniul științelor auxiliare ale istoriei din câmpul cercetărilor românești.

NICOLAE EDROIU